

*Бабій К.О., студент; науковий керівник Моргулець О.Б., д.е.н., доц.
Київський національний університет технологій та дизайну*

ЛІЗИНГ ЯК ЕФЕКТИВНЕ ДЖЕРЕЛО ФІНАНСУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У статті визначено поняття лізингу як джерела фінансування підприємств. Здійснено аналіз лізингу на промислових підприємствах України за 2016-2018 рр. Визначено переваги, недоліки та проблеми, які стримують розвиток лізингу в країні. Наведена динаміка надання послуг фінансового лізингу доводить, що Україна знаходиться на стадії становлення, адже існує низка факторів, які гальмують її розвиток.

Ключові слова: лізинг; фінансовий лізинг; лізингодавець; лізингодавець; лізингові операції; джерела фінансування.

*Бабій К.О., студент; научный руководитель Моргулец О.Б., д.э.н., доц.
Киевский национальный университет технологий и дизайна*

ЛИЗИНГ КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ ИСТОЧНИК ФИНАНСИРОВАНИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. В статье определено понятие лизинга как источника финансирования предприятий. Осуществлен анализ лизинга на промышленных предприятиях Украины за 2016-2018 гг. Определены преимущества, недостатки и проблемы, которые сдерживают развитие лизинга в стране. Приведенная динамика предоставления услуг финансового лизинга доказывает, что Украина находится на стадии становления, ведь существует ряд факторов, которые тормозят ее развитие.

Ключевые слова: лизинг; финансовый лизинг; лизингополучатель; лизингодатель; лизинговые операции; источники финансирования.

*Babiy K.; scientific supervisor Morhulets O.
Kyiv National University of Technologies and Design*

LEASING AS AN EFFECTIVE SOURCE OF FINANCING INDUSTRIAL ENTERPRISES

Abstract. The article defines the concept of leasing as a source of financing of enterprises. The analysis of leasing at industrial enterprises of Ukraine for 2016–2018 is carried out. The advantages, disadvantages and problems that hinder the development of leasing in the country are determined. The given dynamics of providing financial leasing services proves that Ukraine is at the stage of formation, because there are a number of factors that hinder its development.

Keywords: leasing; financial leasing; lessee; lessor; leasing operations; sources of financing.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день лізинг є одним із найбільш перспективних і дієвих інструментів фінансування капіталовкладень підприємств, який здатний ефективно розвивати виробництво та активізувати інвестиційний процес в країні. Він сприяє оновленню застарілої матеріально-технічної бази суб'єктів господарювання, отриманню ними доступу до найновішої техніки і сучасних технологій за порівняно невисоку ціну, розвитку малих та середніх підприємств. Тому розвиток цієї фінансової послуги на фінансовому ринку України є необхідним та актуальним. Економічна ситуація яка склалась на теперішній час вимагає вирішення питань щодо конкурентоспроможності підприємств, пошук джерел фінансування щодо оновлення основних засобів. Одним із шляхів залучення капіталів для оновлення основних засобів є фінансовий лізинг, подальший розвиток якого в Україні є необхідною умовою для розвитку вітчизняної економіки. Фінансовий лізинг виступає поштовхом до підвищення ефективності виробництва, конкурентоспроможності підприємств, тому потрібно визначити недоліки і переваги фінансового лізингу. Лізинг ще не набув великого розповсюдження в Україні, важливим є

визначення проблем, можливості застосування та перспектив розвитку його в вітчизняній економіці.

Аналіз останніх публікацій та невирішена частина проблеми. Вивчення фінансового лізингу як джерело фінансування діяльності промислових підприємств в Україні, присвячені роботи таких вітчизняних науковців як О.В. Грищенко [1], І.А. Зав'ялова [10].

Поширенню розвитку лізингу має сприяти: визначення його місця в системі економічних відносин, володіння інформацією про можливі види лізингових угод, усвідомлення переваг та недоліків застосування лізингу, комплексне оцінювання рівня ризиків підприємств-лізингодавців, державне регулювання лізингового інвестиційного розвитку промисловості. Дослідженню цих питань приділяють увагу багато вчених-економістів.

Г.Ю. Жолнерчик досліджував лізинг як форма активізації інвестиційної діяльності підприємств, запропонував методи вдосконалення основних напрямів державної підтримки лізингу з врахуванням міжнародного досвіду [9].

А.О. Машлякевич досліджував ризики використання фінансового лізингу. зазначає, що одним із факторів зниження обсягу лізингових операцій в Україні є недостатня прозорість лізингових компаній [11]. Крім цього, унаслідок зростання обсягу лізингових операцій, які використовуються в тіньових схемах, створюються хибні стимули для приходу лізингових компаній на ринок України через переоцінювання його ємності.

С.І. Брус проаналізував теоретичні аспекти надання лізингових послуг, розглянув різні підходи до визначення лізингу як специфічної форми економічних відносин, дав оцінку перспективам розвитку вітчизняного ринку лізингових послуг та запропонував механізми підвищення їх ефективності [8].

У роботах цих та інших авторів висвітлено загальні теоретичні і методологічні положення стосовно лізингу, сучасного ринку лізингових послуг в Україні, актуальних проблем та методик їх вирішення. Віддаючи належне вагомим напрацюванням у даній сфері, варто розширити досліджуване питання, враховуючи особливості посткризових умов функціонування економіки України.

Метою дослідження є визначення фінансового лізингу як одного із джерел залучення капіталу для підприємств, аналіз переваг і недоліків такого виду інвестування, визначення проблем і перспектив фінансового лізингу як джерела фінансування діяльності промислових підприємств в Україні.

Виклад основного матеріалу. Вивчення досвіду провідних країн світу у наданні лізингових послуг показало, що в останні 2–3 десятиріччя в європейських країнах і на американському континенті лізинг став використовуватись дуже широко. В Україні, незважаючи на минулий активний розвиток фінансової системи, ринок лізингових послуг перебуває на стадії становлення. Повільне просування цього процесу в значній мірі пояснюється неоднозначним співвідношенням переваг та недоліків лізингової діяльності. До основних переваг лізингу можна віднести наступні:

- лізинг дає можливість використання нових високих технологій без значних додаткових капіталовкладень. Його можна порівняти з кредитуванням, яке не потребує негайного початку платежів;

- основною перевагою перед кредитуванням є нижчі вимоги по заставі, оскільки в лізингу лише обладнання є предметом застави без будь-якого додаткового забезпечення, що суттєво збільшує доступність нового обладнання;

- лізингові платежі відносяться на собівартість продукції в повному обсязі, що знижує оподатковуваний прибуток;

- комерційні банки, що займаються лізинговими операціями, мають всі переваги, властиві лізингу: мінімізацію кредитних та інших ризиків, залучення додаткової кількості

фінансово забезпечених клієнтів, підвищення своєї конкурентоспроможності на ринку та й взагалі вигідне вкладання коштів;

- інвестування у формі майна на відміну від грошового кредиту знижує ризик неповернення коштів, тоді як за лізингодавцем зберігаються права власності на передане майно;

- для лізингоодержувача зменшується ризик морального і фізичного старіння майна, тому що майно не купується у власність, а береться в тимчасове користування; при лізингових відносинах лізингоодержувач має справу з прискореною амортизацією майна;

- виробник отримує додаткові можливості збуту продукції, оскільки обмежене фінансування інвестицій часто не дозволяє підприємствам своєчасно оновлювати технологічну систему;

- лізинг не обмежує можливості підприємства в отриманні кредитів;

- менші ризики порівняно із кредитами, оскільки майно, що є предметом лізингу, одночасно виступає забезпеченням виконання зобов'язань за угодою;

- лізинг дозволяє також спочатку використати машини, а потім купити їх, а обладнання в сезонних галузях орендувати лише на період його фактичної експлуатації.

В той же час існують проблеми, які стримують розвиток лізингу в країні. До них можна віднести:

- висока вартість лізингових послуг, обмежений доступ до вітчизняних лізингових компаній до дешевих фінансових ресурсів;

- недосконала законодавча база по регулюванню функціонування ринку лізингу;

- складність доступу до лізингового ринку підприємств;

- податок на додану вартість щодо комісій та процентів за договорами лізингу;

- відсутність стимулювань державою підприємств до використання лізингу, як джерело оновлення основних фондів;

- невідповідність державного законодавства до міжнародних норм з питань лізингу.

Суб'єктами лізингу можуть бути:

- лізингодавець – юридична особа, яка передає право володіння та користування предметом лізингу лізингоодержувачу;

- лізингоодержувач – фізична або юридична особа, яка отримує право володіння та користування предметом лізингу від лізингодавця;

- продавець (постачальник) – фізична або юридична особа, в якій лізингодавець набуває річ, що в наступному буде передана як предмет лізингу лізингоодержувачу;

- інші юридичні або фізичні особи, як є сторонами багатостороннього договору лізингу.

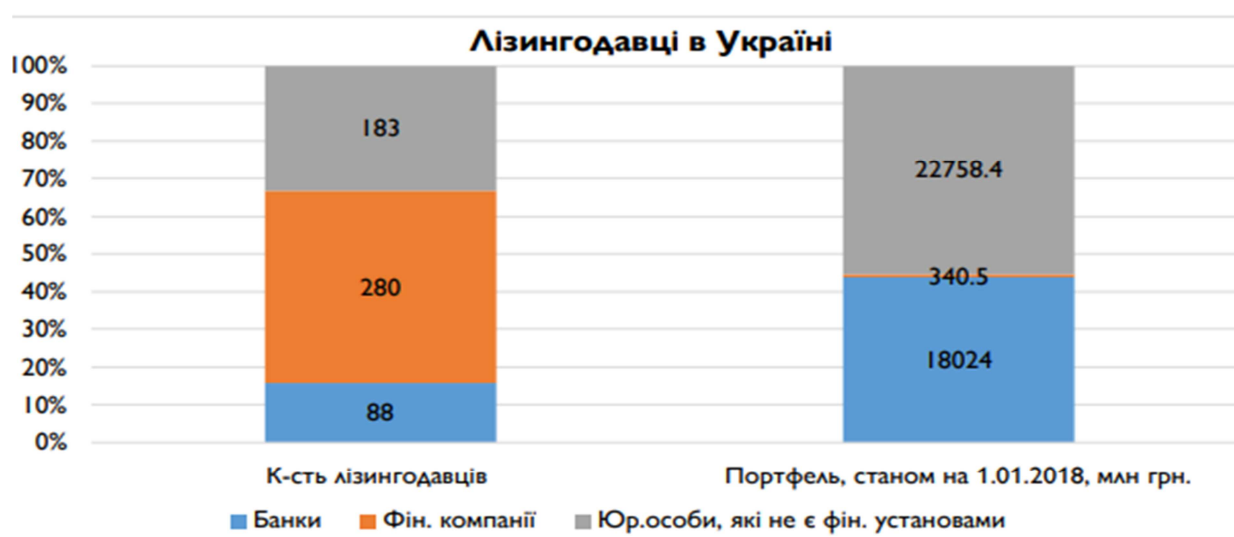
Для України фінансовий лізинг знаходиться на стадії становлення і розповсюдження та має складний і суперечливий характер. Порівняно з іншими країнами в Україні рівень фінансового лізингу в економіці, не перевищує 3–5%, в той час як в Європі – 40%, в Росії – 9–15%, в Азії – 80%, США – 50%.

За словами члена Нацкомфінпослуг П.О. Залєтова, отримання ліцензії на надання послуг з фінансового лізингу для небанківської фінансової компанії не є надто складним процесом. Це займає близько 10 робочих днів, а вартість ліцензії становить менше 100 дол. США. Втім, отримання ліцензії не гарантує лізингоодержувачу, що компанія законна, авторитетна або надійна.

Станом на початок 2018 року 551 установа мала право на надання послуг з фінансового лізингу (зокрема 280 фінансових компаній, 88 банків та 183 юридичні особи, що не є фінансовими установами).

Станом на 30.06.2018 право на надання послуг фінансового лізингу, на підставі ліцензії, виданої Нацкомфінпослуг, мають 106 юридичних осіб – лізингодавців та 335 фінансових компаній. Всього до Переліку юридичних осіб, які мають право надавати

окремі фінансові послуги та перебувають на обліку в Нацкомфінпослуг, внесено інформацію про 185 юридичних осіб – лізингодавців [7].

Джерело: Нацкомфінпослуг [7].

Рис. 1. Лізингодавці станом на 1.01.2018

Таблиця 1

Інформація щодо вартості та кількості діючих договорів фінансового лізингу на кінець звітного періоду

Період	Вартість договорів фінансового лізингу, на кінець звітного періоду (млн грн)		Кількість договорів фінансового лізингу (од.), на кінець звітного періоду	
	юридичних осіб	фінансових компаній	юридичними особами	фінансовими компаніями
Станом на 30.06.2016	24 755,1	242,3	19 530	59
Станом на 30.06.2017	22 633,6	313,6	14 689	73
Станом на 30.06.2018	26 083,1	450,4	14 306	118

Джерело: побудовано автором за даними [7].

Вартість договорів фінансового лізингу юридичних осіб і фінансових компаній зростає в порівнянні з 2016 роком, також зростає кількість договорів фінансових компаній, але зменшилась кількість договорів фінансового лізингу за юридичними особами.

Таблиця 2

Інформація щодо вартості договорів фінансового лізингу та їх кількості, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями за звітний період

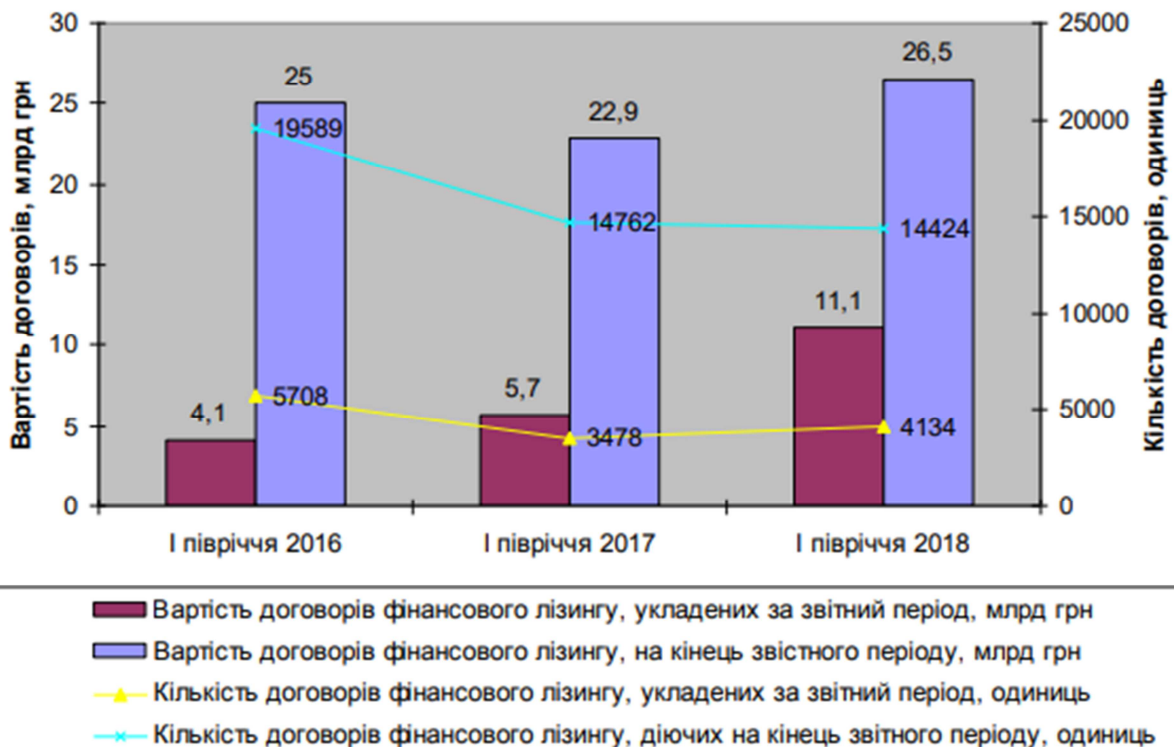
Період	Вартість договорів фінансового лізингу, укладених за період (млн грн)		Кількість договорів фінансового лізингу (од.), укладених за період	
	юридичними особами	фінансових компаніями	юридичними особами	фінансовими компаніями
I півріччя 2016 р.	4 089,0	6,2	5 693	15
I півріччя 2017 р.	5 629,8	113,7	3 455	23
I півріччя 2018 р.	10 640,3	441,2	4 014	120

Джерело: побудовано автором за даними [7].

Близько 96,0% усіх послуг фінансового лізингу за I півріччя 2018 року надано юридичними особами – суб'єктами господарювання, які не є фінансовими установами

(табл. 2). При тому 98,2% лізингових послуг, наданих лізингодавцями, припадає на 20 найбільших юридичних осіб – лізингодавців.

Динаміка вартості договорів, укладених протягом I півріччя 2016 – I півріччя 2018 років, та договорів, чинних на кінець кожного звітного періоду, наведена на рис. 2 [7].

Джерело: Нацкомфінпослуг [7].

Рис. 2. Динаміка надання послуг фінансового лізингу

За даними рис. 2, станом на 30.06.2018 найбільшими лізингоотримувачами є :

- транспортна галузь, вартість договорів становить 6 883,9 млн грн (станом на 30.06.2017 – 7 609,5 млн грн, спад на 9,5% (725,6 млн грн);
- сільське господарство, вартість договорів становить 5 960,9 млн грн (станом на 30.06.2017 – 5 920,9 млн грн, зростання на 0,7% (40,6 млн грн);
- харчова промисловість, вартість договорів становить 1 568,9 млн грн (станом на 30.06.2017 – 310,9 млн грн, зростання на 404,6% (1 258,0 млн грн);
- сфера послуг, вартість договорів становить 1 431,9 млн грн (станом на 30.06.2017 – 1 151,4 млн грн, зростання на 24,4% (280,5 млн грн) [7].

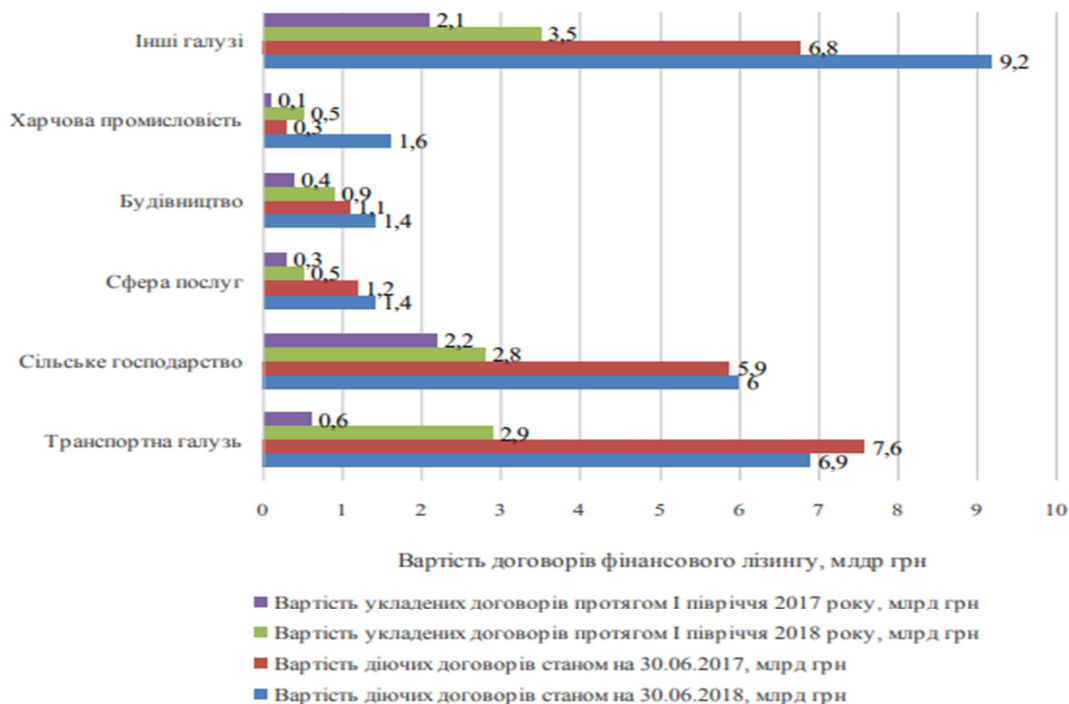
Основні об'єкти фінансового лізингу за чинними договорами станом на 30.06.2018:

- транспортні засоби – 16 269,1 млн грн або 61,3% від загальної суми договорів. Порівняно з аналогічним періодом 2017 року показник збільшився на 18,3% (2 521,2 млн грн);

- техніка, машини та устаткування для сільського господарства – 5 797,8 млн грн (21,9%). Вартість договорів збільшилась на 7,9% (422,1 млн грн) порівняно з відповідним періодом минулого року;

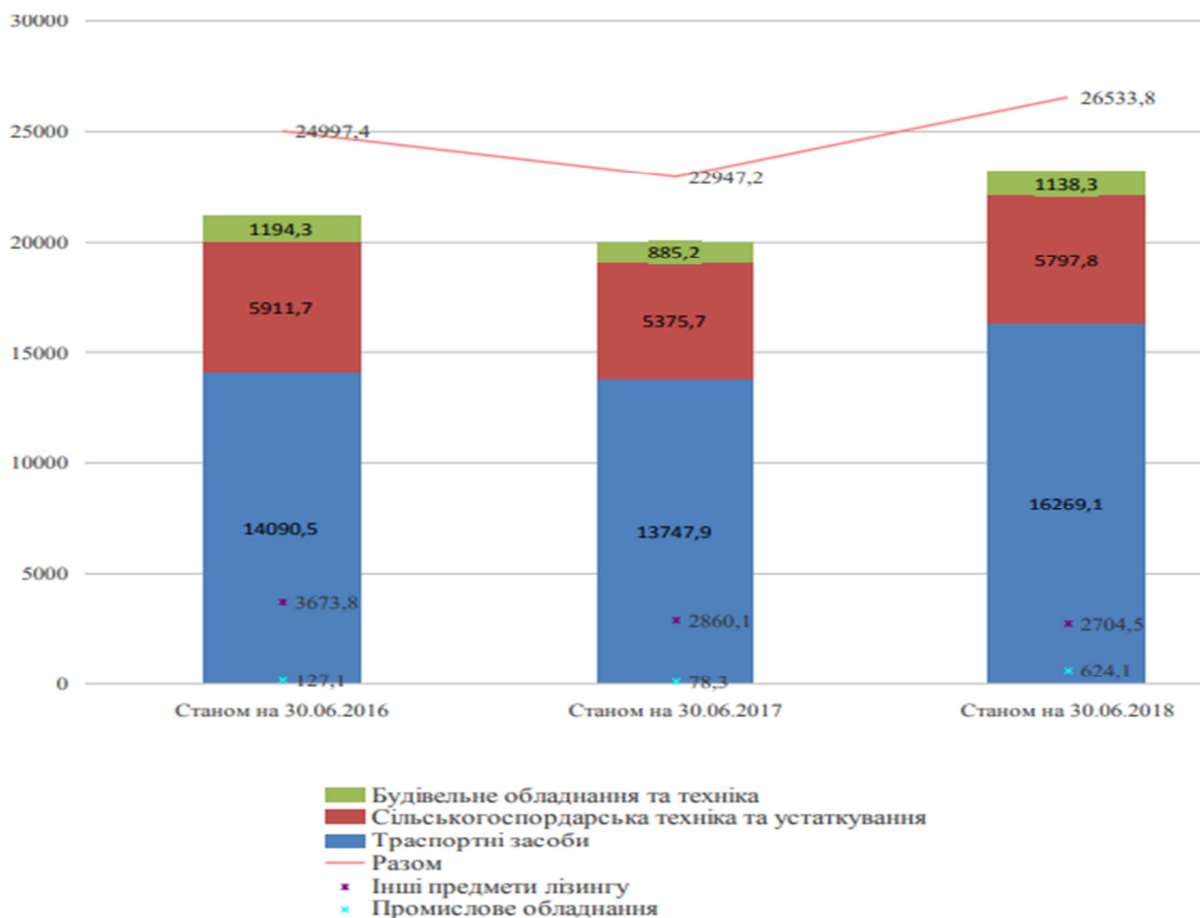
- будівельне обладнання та техніка – 1 138,3 млн грн або 4,3% від загальної суми договорів. Вартість договорів збільшилась на 28,6% (253,1 млн грн) порівняно з відповідним періодом минулого року;

- промислове обладнання – 624,1 млн грн або 2,4% від загальної суми договорів. Вартість договорів збільшилась на 697,1% (545,8 млн грн) порівняно з відповідним періодом минулого року.

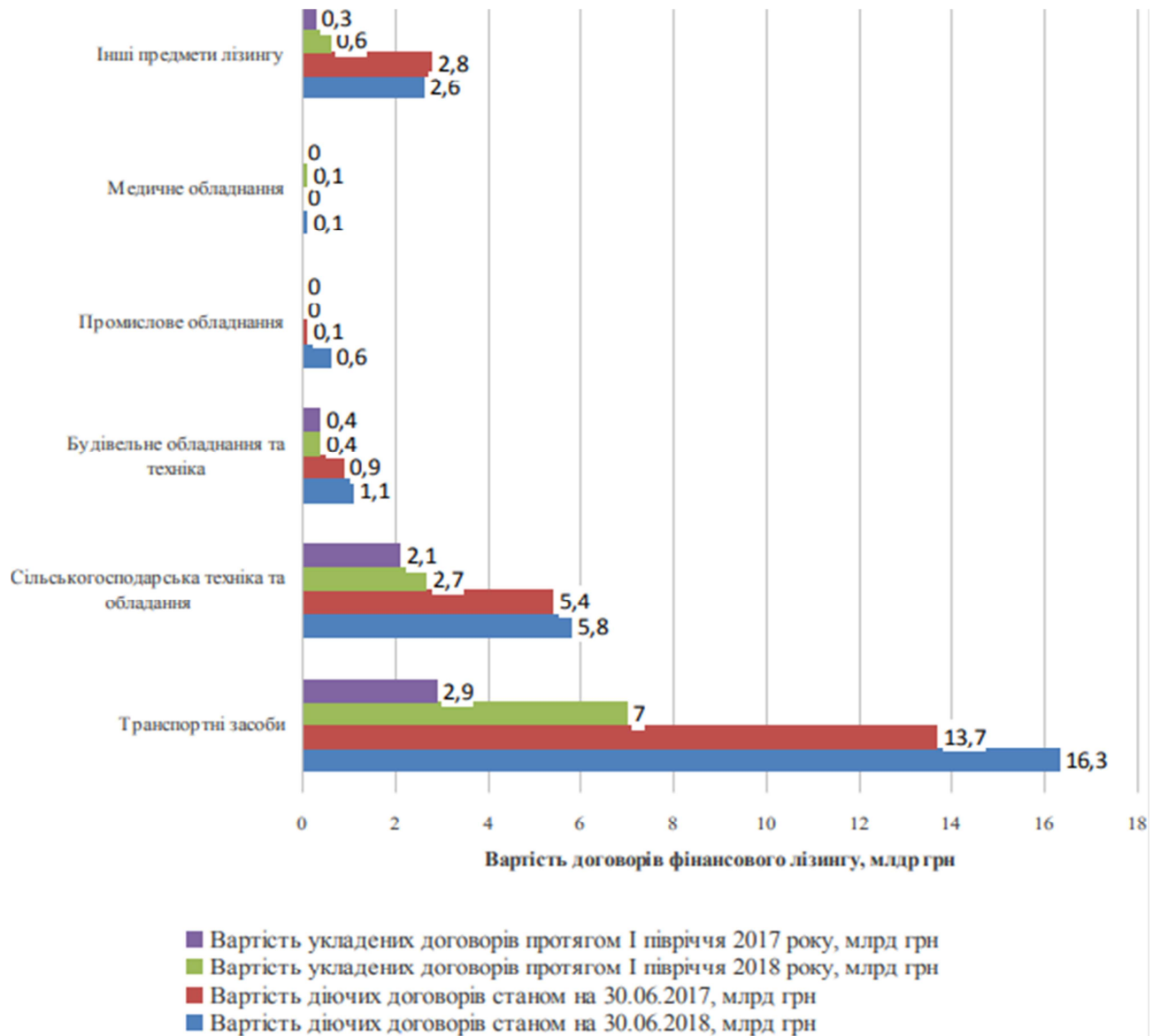
Джерело: Нацкомфінпослуг [7].

Рис. 3. Розподіл вартості договорів фінансового лізингу за лізинготримувачами (в розрізі галузі економіки)

Джерело: Нацкомфінпослуг [7].

Рис. 4. Розподіл вартості договорів фінансового лізингу на кінець періоду за обладнанням, млн грн

Джерело: Нацкомфінпослуг [7].

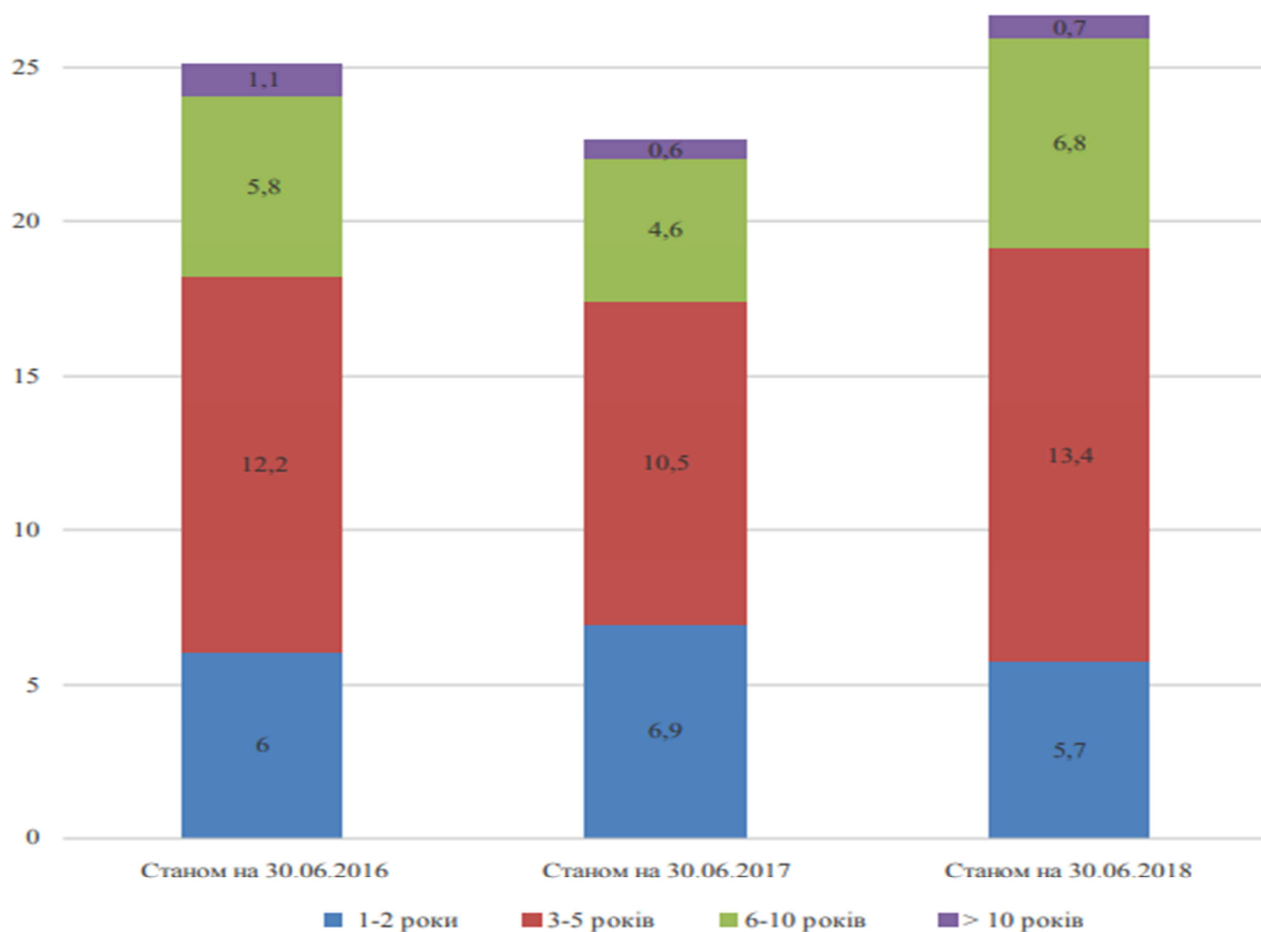
Рис. 5. Розподіл вартості договорів фінансового лізингу укладених за період за обладнанням, млрд грн

Розподіл вартості діючих, станом на кінець звітної періоду, договорів фінансового лізингу за терміном їх дії зображено на рис. 6.

Станом на 30.06.2018 спостерігається тенденція збільшення частки довгострокових договорів фінансового лізингу. Вартість договорів, термін дії яких менше або дорівнює 2 рокам порівняно з аналогічною датою минулого року, зменшилась на 17,2% (1 187,6 млн грн). Вартість договорів фінансового лізингу строком від 2 до 5 років збільшилась на 27,1% (2 853,6 млн грн). Вартість договорів, термін дії яких більше 5 або дорівнює 10 рокам порівняно з аналогічною датою минулого року, збільшилась на 47,5% (2 178,9 млн грн), вартість договорів з терміном дії більше 10 років збільшилась на 9,0% (55,0 млн грн).

Джерела фінансування лізингових операцій за I півріччя 2018 року, що здійснені юридичними особами – лізингодавцями та фінансовими компаніями, наведені в табл. 3.

Джерело: Нацкомфінпослуг [7].

Рис. 6. Розподіл вартості договорів фінансового лізингу за терміном їх дії, млн грн

Таблиця 3

Розподіл джерел фінансування лізингових операцій за I півріччя 2018 року*

Джерела фінансування	I півріччя 2018 року			
	юр. особи, млн грн	частка, %	фін. комп., млн грн	частка, %
авансовий платіж	2 272,4	26,9	105,1	15,3
власний капітал	2 428,5	28,8	353,7	51,6
кредити банків	3 177,1	37,8	222,9	32,5
комерційні кредити постачальників	1,8	0,02	0,0	2,8
випуск цінних паперів	2,8	0,03	0,0	0,0
кошти міжнародних фінансових організацій	0,0	0,0	0,0	0,0
кошти державного та місцевих бюджетів	3,5	0,04	0,0	0,0
інші джерела	548,3	6,5	4,3	0,6
Всього	8 434,4	100,0	686,0	100,0

Джерело: побудовано автором за даними [7].

* За I півріччя 2017 року загальний обсяг джерел фінансування становив 4 670,9 млн грн.

За I півріччя 2018 року загальний обсяг джерел фінансування юридичних осіб – лізингодавців та фінансових компаній становить 9 120,4 млн грн, що на 4 449,5 млн грн, або на 105,0%, більше порівняно з I півріччям 2017 року. У структурі джерел фінансування лізингових операцій юридичних осіб – лізингодавців найбільшу частку займають кредити банків 37,8% (3 177,1 млн грн).

Отже, об'єм ринку фінансового лізингу зріс у 2018 році на 67,9% і склав 21,5 млрд грн зростання попиту на інвестування коштів в лізингові організації і це сприяло розширенню палітри фінансового лізингу в сторону не тільки транспорту, який був провідним в останні п'ять років, але і на такий важливий сектор економіки як сільське господарство. Фінансовий лізинг забезпечує капітал, який потрібний підприємцям для розвитку бізнесу. Це допомагає їх бізнесу зростати і отримувати прибуток. Це призводить до оздоровлення економіки, створення робочих місць, сприяє інноваціям і сприяє завоюванню нових ринків, які вимагають значних капіталовкладень.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Україна знаходиться на початковому етапі розвитку ринку лізингу, і низка факторів, що існують на ринку, поки що гальмують його розвиток. Обмеженість фінансування галузі в Україні, відсутність сучасної сприятливої законодавчої бази та відсутність спеціальних податкових стимулів, низька обізнаність підприємців про сучасні інструменти фінансування бізнесу є найсильнішими перешкодами для розвитку лізингу в країні. Це обмежує підприємства у фінансуванні.

Згідно з дослідженням, на українському ринку найбільше користуються лізингом дві галузі – транспортна та сільське господарство. Найбільший потенціал для проникнення лізингу в Україні мають такі нові сегменти економіки, як ІТ, медицина (медичне обладнання), дорожнє будівництво, логістика, нерухомість, інфраструктура, переробка відходів, альтернативна та відновлювальна енергетика.

Водночас на сьогодні активізація лізингових послуг на фінансовому ринку України суттєво може вплинути на розширення реального сектору економіки та вивести вітчизняні підприємства на зовнішній ринок як конкурентоспроможні.

На теперішньому етапі розвитку вітчизняної економіки лізинг може стати найбільш доцільним джерелом фінансування діяльності підприємств. Фінансовий лізинг є альтернативною формою фінансування, яка складається з орендних відносин, кредитування і фінансування. Застосування лізингу сприяє на розвиток малого і середнього бізнесу, спосіб залучення капіталу для покращення виробництва. Лізинг може слугувати поштовхом до технічного розвитку, оновлення виробництва і покращення економіки в цілому. Отже, фінансовий лізинг виступає як реальний і дієвий спосіб залучення фінансування на підприємство для покращення виробництва, тобто це найперспективніший фінансовий інструмент.

У лізингової галузі є значні перспективи до зростання. Попит на послуги лізингових компаній в Україні та обсяги лізингових угод будуть стрімко зростати найближчі три-п'ять років, а обсяг фінансування українського бізнесу за угодами лізингу може як мінімум подвоїтись до 2021 року.

Список використаної літератури

1. Грищенко О. Фінансовий лізинг: історія, сучасність та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / О. Грищенко // Юридичний журнал. – 2010. – № 3. – Режим доступу: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-10_0-pages-69_73.pdf.
2. Про фінансовий лізинг: Закон України від 16.01.2004 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723/97-%D0%B2%D1%80>.
3. Підсумки діяльності лізингодавців за 2 квартал 2016 року [Електронний ресурс] // Асоціація "Українське об'єднання лізингодавців": сайт. – Режим доступу: http://www.uul.com.ua/files/Q2_2014_ukr.pdf.
4. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за 9 місяців 2017 року [Електронний ресурс] // Асоціація "Українське об'єднання лізингодавців": сайт. – Режим доступу: https://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/FK%20_3%20%D0%BA%D0%B2_2016.pdf.
5. Підсумки діяльності фінансових компаній, ломбардів та юридичних осіб (лізингодавців) за I півріччя 2018 року [Електронний ресурс] // Асоціація "Українське об'єднання лізингодавців": сайт. – Режим доступу: https://nfp.gov.ua/files/DepFinMon/FK_2%20%D0%BA%D0%B2_2016.pdf.
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

7. Фінансовий лізинг: вартість укладених торік договорів зросла на 71% – до 22 млрд грн [Електронний ресурс] / Нацкомфінпслуг. – 04.05.2019, 09:00. – Режим доступу: <http://finbalance.com.ua/news/Finansoviy-lizinh-vartist-ukladenikh-torik-dohovoriv-zrosla-na-71---do-22-mlrd-hrn>.
8. Брус С. І. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні / С. І. Брус // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 75–85.
9. Жолнерчик Г. Ю. Лізинг як форма активізації інвестиційної діяльності підприємств: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Г. Ю. Жолнерчик. – К.: ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», 2010. – 18 с.
10. Зав'ялова І. А. Стан та перспективи розвитку лізингового ринку в Україні: матеріали сьомої Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасної науки» [Електронний ресурс] / І. А. Зав'ялова, О. М. Фесик. наук. керівник: С. В. Іванова. – Режим доступу: <http://intkonf.org/zavyalova-ia-fesik-om-ivanova-sv-stan-ta-perspektivi-rozvitku-lizingovogo-rinku-v-ukrayini>.
11. Машлякевич А. О. проблеми розвитку системи лізингу в Україні [Електронний ресурс] / А. О. Машлякевич // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2014. – № 2 (2). – С. 49–54. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2014_2\(2\)__12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/piprp_2014_2(2)__12).